

Pieśń IX (Chcemy sobie być radzi?)

JAN KOCHANOWSKI

PIEŚNI, KSIĘGI PIERWSZE

Pieśń IX

Chcemy sobie być radzi¹?
Rozkaż, panie, czeladzi,
Niechaj na stół dobrego wina przynaszają,
A przy tym w złote gęśli² albo w lutni³ grają.

Kto tak mądry, że zgadnie,
Co nań jutro przypadnie?
Sam Bóg wie przyszłe rzeczy, a śmieje się z nieba,
Kiedy się człowiek troszcze więcej, niżli trzeba.

Szafuj gotowym⁴ bacznie;
Ostatek, jako zacznie,
Tak Fortuna⁵ niech kona⁶: raczy li laskawie,
Raczy li też inaczej; my siedziem w jej prawie⁷.

U Fortuny to snadnie⁸,
Że kto stojąc⁹ upadnie;
A który był dopiero u niej pod nogami,
Patrząc go po chwili, a on gardzi nami.

Wszystko się dziwnie plecie
Na tym tu biednym świecie;
A kto by chciał rozumem wszystkiego dochodzić,
I zginie, a nie będzie umiał w to ugodzić.

Próżno ma mieć na pieczy
Śmiertelny wieczne rzeczy;
Dosyć na tym, kiedy wie, że go to nie minie,
Co z przejścia¹⁰ Pańskiego od wieku mu płynie.

A nigdy nie zabłądzi,
Kto tak umysł narządzi,

¹sobie być radzi — zabawić się, weselić się wspólnie. [przypis redakcyjny]

²gęśli (a. gęśle) — instrument smyczkowy, zazwyczaj dwu- lub trzystrunowy, rodzaj prymitywnych skrzypiec w kształcie owalnego pudła z krótką szyjką. [przypis redakcyjny]

³lutnia — instrument szarpany, posiadający od 6 do 16 strun, znany od starożytności, w renesansie również symbol sztuki poetyckiej; tu daw. forma B.lp: lutnią, dziś: lutnię. [przypis redakcyjny]

⁴szafuj gotowym — rozporządzaj tym, co posiadasz; może w znaczeniu: pieniędzmi (por. wyraz pokrewny: gotówka). [przypis redakcyjny]

⁵Fortuna (mit. rzym.) — bogini ślepego przypadku. Przedstawiano ją z rogami obfitości, trzymającą ster (była sternikiem życia ludzkiego), zazwyczaj ślepą. Motyw Fortuny odgrywał niezwykle ważną rolę w filozofii Pieśni Kochanowskiego. [przypis redakcyjny]

⁶niech kona — tu: niech dokona; niech doprowadzi do skutku. [przypis redakcyjny]

⁷siedziem w jej prawie (starop.) — podlegamy jej prawom, znajdujemy się pod jej władzą. [przypis redakcyjny]

⁸snadnie (starop.) — łatwo. [przypis redakcyjny]

⁹stojąc (starop. forma imiesł.) — stojący. [przypis redakcyjny]

¹⁰z przejścia (starop.) — z postanowienia, z przeznaczenia. [przypis redakcyjny]

Jakoby umiał szczęście i nieszczęście znosić,
Temu mężnie wytrzymać, w owym sie nie wznosić.

Chwałę szczęście stateczne¹¹;
Nie chce li też być wieczne,
Spuszczę¹², com wziął, a w cnotę własną sie ogarnę
I uczciwej chudoby¹³ bez posagu pragnę.

Nie umiem ja, gdy w żagle
Uderzą wiatry nagle,
Krzyżem padać i świętych przenajdować¹⁴ dary,
Aby łakomej wodzie tureckie towary

Bogactwa nie przydały
Wpadwszy gdzie między skały;
Tam ja bezpiecznym sercem¹⁵ i pełen otuchy
W równej fuście¹⁶ popłynę przez morskie rozruchy.

¹¹szczęście stateczne (starop.) — niezmienny los. [przypis redakcyjny]

¹²spuścić — tu: oddać; tu forma 1 os. lp cz. przysz.: spuszczyć. [przypis redakcyjny]

¹³chudoba (starop.) — skromny dobytek, ubóstwo. [przypis redakcyjny]

¹⁴przenajdować — zjednywać. [przypis redakcyjny]

¹⁵bezpiecznym sercem (starop.) — z sercem wolnym od obaw, z poczuciem bezpieczeństwa. [przypis redakcyjny]

¹⁶w równej fuście — w niewielkim okręcie. [przypis redakcyjny]

Wszystkie zasoby Wolnych Lektur możesz swobodnie wykorzystywać, publikować i rozpowszechniać pod warunkiem zachowania warunków licencji i zgodnie z Zasadami wykorzystania Wolnych Lektur.

Ten utwór jest w domenie publicznej.

Wszystkie materiały dodatkowe (przypisy, motywy literackie) są udostępnione na Licencji Wolnej Sztuki 1.3. Fundacja Wolne Lektury zastrzega sobie prawa do wydania krytycznego zgodnie z art. Art.99(2) Ustawy o prawach autorskich i prawach pokrewnych. Wykorzystując zasoby z Wolnych Lektur, należy pamiętać o zapisach licencji oraz zasadach, które spisaliśmy w Zasadach wykorzystania Wolnych Lektur. Zapoznaj się z nimi, zanim udostępnisz dalej nasze książki.

E-book można pobrać ze strony: <http://wolnelektury.pl/katalog/lektura/piesni-ksiegi-pierwsze-piesn-ix>

Tekst opracowany na podstawie: Pieśni Jana Kochanowskiego księgi dwoje, Drukarnia Łazarzowa, Kraków, 1586

Wydawca: Fundacja Nowoczesna Polska

Publikacja zrealizowana w ramach projektu Wolne Lektury (<http://wolnelektury.pl>). Reprodukacja cyfrowa wykonana przez Bibliotekę Narodową z egzemplarza pochodzącego ze zbiorów BN.

Opracowanie redakcyjne i przypisy: Aleksandra Sekuła, Olga Sutkowska, Piotr Wilczek.

ISBN 978-83-288-7226-4

Wesprzyj Wolne Lektury!

Wolne Lektury to projekt fundacji Wolne Lektury – organizacji pożytku publicznego działającej na rzecz wolności korzystania z dóbr kultury.

Co roku do domeny publicznej przechodzi twórczość kolejnych autorów. Dzięki Twojemu wsparciu będziemy je mogli udostępnić wszystkim bezpłatnie.

Jak możesz pomóc?

Przekaż 1,5% podatku na rozwój Wolnych Lektur: Fundacja Wolne Lektury, KRS 0000070056.

Wspieraj Wolne Lektury i pomóż nam rozwijać bibliotekę.

Przekaż darowiznę na konto: [szczegóły na stronie Fundacji](#).